

Innst. O. nr. 62

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 32 (2003-2004)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i straffelova (avgrensa rett til offentlig framsyning av grove valdsskildringar utanfor næring)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Justisdepartementet gjer i proposisjonen framlegg om ei endring av straffelova § 382, slik at "film, videogram eller lignende der det i underholdningsøyemed er gjort utilbørlig bruk av grove valdsskildringer", likevel lovleg kan synast fram offentlig på annan måte enn i fjernsynssending, såframt framsyninga ikkje skjer i næring. Bakgrunnen for lovforslaget er eit oppmodingsvedtak frå Stortinget.

Departementet sende 29. januar 2001 eit framlegg til endring i straffelova § 382 på høyring. Eit fleirtal av instansane som har uttalt seg i saka, stør hovudpunkta i lovframlegget.

Framlegget inneber at informasjonsfridomen for personar over 18 år vert utvida. Føremålet med framlegget er å sikre at det er mogleg å føre ein fri debatt rundt bruken av valdsskildringar i film. Etter framlegget vil unntaket gje høve til offentlig framsyning av film og videogram når fire kumulative vilkår er oppfylte:

1. Framsyninga må ikkje skje i næring.
2. Personar under 18 år må ikkje vere til stades under framsyninga.
3. Framsyninga kan berre finne stad i lokalar der den ansvarlege kan kontrollere at ingen under 18 år er til stades.
4. Det må før framsyning vere sendt melding til politiet i det aktuelle distriktet med opplysningar om kva for lokale som skal brukast, tidspunktet for framsyninga og namn på den personen - eller

dei personane - over 18 år som er ansvarleg for framsyninga.

Dersom disse fire vilkåra er oppfylte, vil det etter framlegget ikkje vere grenser for kva slags valdsskildringar som kan synast fram offentlig. Dette er i samsvar med det som allereie gjeld med omsyn til privat filmframsyning.

Departementet gjer framlegg om at unntaket skal omfatte alle ikkje-kommersielle offentlege framsyningar, medrekna framsyningar som ledd i undervisning, på politiske debattmøte, i filmklubbar med ideelle formål mv.

Lovframlegget gjeld berre film og videogram. Dette inneber at forbodet vert ståande t.d. med omsyn til offentlig framsyning av dataspel der ein med sikte på underhaldning har gått for langt når det gjeld bruk av valdsskildringar. Departementet gjer framlegg om at unntaket skal gjelde valdsfilmar generelt og ikkje berre filmar som Statens filmtilsyn har nekta å godkjenne for offentlig framsyning.

Framlegget inneber ei avkriminalisering og vil ikkje få nemneverdige økonomiske eller administrative konsekvensar. Departementet legg til grunn at politiets kontroll med slike framsyningar kan skje innafør gjeldande budsjetttramme.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Hellen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, Carsten Dybevig, lederen Trond Helleland og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Harald Espelund, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Ven-

streparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til kulturkomiteens merknader i Innst. O. nr. 40 (1997-1998) og til anmodningsvedtak gjengitt i Innst. O. nr. 14 (1999-2000).

Etter komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti sin vurdering, vil det fremlagte forslaget utvide informasjonsfriheten, og gi økt mulighet til å utøve kritikk mot og holde faglige debatter om bruk av grove voldsskildringer i film. Grove filmatiske voldsskildringer er i dag tilgjengelig for mange gjennom privat import, Internett, satelittkanaler mv. Dette er utbredelsesmåter som ikke rammes av straffeloven når distributøren ikke er underlagt norsk juridiksjon. Eksistensen av slike privat tilgjengelige voldsskildringer er etter flertallets mening i seg selv et argument for at man trenger fora for å debattere filmvold, og disse kan etter flertallets syn best etableres om man innenfor snevre rammer gir noen anledning til offentlig visning av de aktuelle voldsfilmene.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er glad for at Regjeringen nå har fremmet lovendringsforslag til straffeloven § 382 fjerde ledd, men vil begrense unntaket i loven noe i forhold til departementets forslag. Dette flertallet mener at unntaket skal omfatte filmklubber som drives på samme ideelle måte som klubbene i Norsk Filmklubb Forbund (ikke-kommersiell filmklubb) eller at visningen skjer utenfor næring og etter tillatelse fra stedlig politi.

Dette flertallet har merket seg at et flertall av høringsinstansene i det vesentlige støtter forslaget fra departementet, blant annet med den begrunnelse at lovendringen vil utvide informasjonsfriheten. Dette flertallet støtter denne vurderingen. Dette flertallet har også merket seg innsigelsene fra et mindretall av høringsinstansene som blant annet viser til at voldsskildringer i billedform kan ha en uheldig signal- og påvirkningseffekt. Dette flertallet har forståelse for denne bekymring, men viser til de vilkår som må foreligge for å kunne vise grove voldsskildringer lovlig. Etter dette flertallets syn gjør dette at man begrenser fremvisningen til et voksent og bevisst publikum. Dette flertallet viser også til at det ikke blir åpnet for salg eller lovlig utleie av disse filmer i Norge, og slik vil eventuell visning for annet publikum enn dem som er omfattet av loven, begrenses. Dette flertallet har også merket seg at unntaket ikke gjelder grove voldsskildringer i dataspill, og støtter dette.

Dette flertallet foreslår følgende:

"§ 382 fjerde ledd nytt andre punktum skal lyde:

Paragrafen gjelder heller ikke for framvisning av film og videogram til personer over 18 år

a) i regi av en ikke-kommersiell filmklubb, eller

b) når framvisningen skjer utenfor næring og etter tillatelse fra stedlig politi."

Dette flertallet mener at når politiet skal ta stilling til om tillatelse etter bokstav b skal gis eller ikke, vil det sentrale vurderingstema være visningens formål. Dersom politiet har grunn til å tro at ellers ulovlig voldsfilm skal vises i en voldsforherliggende eller spekulativ sammenheng, kan politiet avslå søknaden. Det samme kan politiet etter dette flertallets syn gjøre når det er grunn til å frykte at arrangørene ikke klarer å håndheve 18-årsgrensen. På den annen side er dette flertallet opptatt av at voksne personer eller organisasjoner som ønsker å vise slik film som ledd i en aktuell offentlig debatt, normalt vil få tillatelse. Situasjonen kan f.eks. være at det i en skolekrets har funnet sted voldshandlinger som noen mener er inspirert av voldsscener i en film som ungdommene har sett privat hos hverandre. Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) kan ha behov for å informere en større foreldregruppe om det passerte og i den sammenhengen vise filmen, slik at foreldrene er like godt informert som ungdommene.

Dette flertallet vil også bemerke at politiet ved vurderingen av spørsmålet om tillatelse ikke skal ta stilling til om filmen er ulovlig eller ikke, men bygge på søkernes antagelse om at filmen kun kan vises etter tillatelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er fornøyd med at Regjeringen nå har funnet tiden moden for å følge opp tidligere merknader og vedtak. Disse medlemmer mener likevel at det er behov for endringer i det fremlagte forslag.

Disse medlemmer mener at saksfremlegget slik det foreligger har flere forhold av betenkelig karakter. Blant annet mener Regjeringen at fremvisning kun skal tillates når denne skjer utenfor næring. Disse medlemmer kan ikke se at det på noen måte er avgjørende om fremvisningen skjer i regi av et næringselskap, privat klubb eller f.eks. en frivillig organisasjon. Disse medlemmer mener at en slik ordning ikke vil fremstå som mer "akseptabel" men heller som et slags kunstig alibi. Disse medlemmer er derfor imot å knytte dette opp til begrepet "utenfor næring".

Disse medlemmer vil videre påpeke at myndighetsalderen i Norge er 18 år. Med det som utgangspunkt vil disse medlemmer hevde at alder og mulighet for at en ansvarlig person kan kontrollere at de tilstedeværende er over 18 år, er tilstrekkelig.

Disse medlemmer vil også gå imot forslaget til § 382 fjerde ledd andre punktum punkt 4, hvor det heter at:

"det er sendt melding til politiet i det distriktet der visningen skal skje, med opplysning om visnings-

sted, visningstidspunkt og navn på visningsansvarlig person over 18 år."

Disse medlemmer kan ikke se at dette er en fornuftig bruk av politiets ressurser og mener derfor at det heller bør legges til rette for at politiet kan foreta stikkprøvekontroller, dersom politiet finner det formålstjenlig. I motsatt fall mener disse medlemmer at det hele fremstår som et tiltak kun beregnet på å gi ansvarlig myndighet bedre samvittighet. En formell melding har ingen reell verdi for politiet dersom disse ikke foretar seg noe i sakens anledning, og disse medlemmer vil anta at ressursituasjonen hos politiet tilsier at så ikke vil skje. Disse medlemmer vil etter dette stemme mot nytt punkt d, i straffeloven § 382 fjerde ledd andre punktum.

Disse medlemmer er ellers kritiske til forslaget om at unntaket ikke vil gjelde grove voldsskildringer i dataspill. Etter disse medlemmers oppfatning bør det ikke reguleres ut fra hvilken kilde som benyttes, men heller ut fra de reguleringer som gjøres mht. hvordan fremvisningen skal skje. Disse medlemmer mener at det forslag det her legges opp til, fører til et kunstig skille som ikke har noen reell verdi.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at alle typer fremvisninger, uavhengig av mediekilde, gjøres lovlige såfremt følgende vilkår er oppfylte: Personer under 18 år må ikke være til stede under fremvisningen og fremvisningen skjer i lokaler hvor den ansvarlige kan kontrollere at ingen under 18 år er til stede.

Disse medlemmer fremmer således følgende forslag:

"§ 382 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Paragrafen gjelder ikke dersom grove voldsskildringer bare kan overværes av personer som har fylt 18 år og skjer i lokaler der den ansvarlige kan kontrollere at ingen under 18 år er til stede."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti viser til sine merknader om straffeloven § 382 i Innst. O. nr. 40 (1997-1998) og i Innst. O. nr. 14 (1999-2000) der Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bl.a. uttalte:

"Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet legger på sin side til grunn at straffelovens offentlighetsbegrep, slik regelen i dag gjelder

for pornografisk film, må legges til grunn også mht. visning av voldsskildringer i filmklubbene."

Disse medlemmer mener at voldsskildringer kan ha en uheldig signal- og påvirkningseffekt. Disse medlemmer mener også at det foreslåtte unntaket er for vidtgående og at vilkårene som oppstilles vil være vanskelige å håndheve. Tilsvarende innvendinger spilte bl.a. Riksadvokaten og Oslo statsadvokatembete inn i høringsrunden. Disse medlemmer kan derfor ikke støtte endringen i straffeloven § 382 som foreslås i Ot.prp. nr. 32 (2003-2004).

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

§ 382 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Paragrafen gjelder ikke dersom grove voldsskildringer bare kan overværes av personer som har fylt 18 år og skjer i lokaler der den ansvarlige kan kontrollere at ingen under 18 år er til stede.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov:

om endring i straffelova (avgrensa rett til offentlig framsyning av grove valdsskildringer utanfor næring)

I

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) skal det gjerast følgjande endring:

§ 382 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Paragrafen gjelder heller ikke for framvisning av film og videogram til personer over 18 år:

- a) i regi av en ikke-kommersiell filmklubb, eller,*
- b) når framvisningen skjer utenfor næring og etter tilatelse fra stedlig politi.*

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i justiskomiteen, den 29. mars 2004

Trond Helleland

leder og ordfører